

Organizacje pozarządowe jako kluczowi uczestnicy procesu rewitalizacji

Rewitalizacja jest pojęciem powszechnie znanym, gdyż od wielu lat prowadzone są w sposób nieformalny procesy rewitalizacyjne w wielu miejscach w kraju i na świecie. W Polsce od 2015 roku rewitalizacja jest prawnie uporządkowana, dzięki Ustawie o rewitalizacji, w której określono zasady i tryb prowadzenia takich działań. Zgodnie z tą ustawą „rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.”

Wymienieni w definicji *interesariusze*, to wszyscy, którzy mają wpływ na ten proces, u nas w Słupsku to oczywiście Urząd Miasta, jednostki organizacyjne miasta, organy doradcze i konsultacyjne czy organy władzy publicznej – Prezydent i Rada Miasta. Ale w rewitalizacji uczestniczą przede wszystkim ci, których proces ten dotyczy wprost i na których wpływa, czyli mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze. Wśród interesariuszy procesu rewitalizacji szczególną rolę odgrywają również podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze miasta działalność gospodarczą czy społeczną, w tym przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne. W tym artykule to właśnie im poświęcimy więcej uwagi.

W poprzednich latach w realizację Gminnego Programu Rewitalizacji włączone były organizacje społeczne na różnych etapach tego procesu. W trakcie opracowywania Programu Rewitalizacji aktywnie uczestniczyło kilka podmiotów, dzięki którym ujęto w programie kilka zadań wdrażanych później z sukcesem przez lokalne organizacje społeczne, takie jak: urządzenie podwórek (w tym nasadzenia zieleni, ukwiecanie, montaż małej architektury, koszy na śmieci, elementów zabawowych dla dzieci), warsztaty majsterkownicze, identyfikacja miejsc wymagających doświetlenia i wykonanie brakujących instalacji, likwidacja niewielkich barier architektonicznych. Zadania te w sposób innowacyjny budowały zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w Słupsku w kształtowanie swojej najbliższej przestrzeni i uczyły konsekwentnego dbania o nią.

Organizacje pozarządowe mają także możliwość włączenia się w prowadzenie miejsc, które powstaną dzięki rewitalizacji. W latach ubiegłych po przeprowadzeniu prac rewitalizacyjnych w obiektach, które zyskały nowe funkcje, pojawiły się nowe aktywności dla mieszkańców, które w części realizują lokalne organizacje społeczne. I tak oto w nowym budynku Baszty Obronnej z budynkiem przymurnym miało powstać Centrum Współpracy Międzypokoleniowej i Streetworkingu i takie funkcje pełni dzisiaj Słupski Kasztel – obok placówki wsparcia dziennego prowadzonej tam MOPR w obiekcie na II piętrze działa największa w Słupsku organizacja pracująca na rzecz seniorów Alternatywa na mocy umowy o udostępnieniu pomieszczeń (od maja do grudnia 2025), zaś salę wystaw historycznych i warsztat rzemieślniczy (pięto -1 i 0) prowadzi Spółdzielnia Socjalna Remedium na mocy umowy o wspieranie wykonania zadania publicznego (obecna umowa zawarta na okres od października 2025 r. do marca 2027 r.).

W zmodernizowanej zaś kamienicy, będącej w przeszłości domem rodzinnym Otto Freundlicha po zakończeniu prac rewitalizacyjnych działalność tam prowadziły: Fundacja Progresja prowadząca Lokalny Punkt Koordynujący usługę Teleopieki, Psychologiczna Poradnia Rodzinna prowadzona przez Słupskie Stowarzyszenie Pomocy Psychologicznej Dziecku i Rodzinie „Krağ”, oraz mieszkanie terapeutyczne dla rodzin (prowadzone przez MOPR) oraz Dom Startupów (pierwotnie prowadzony przez przedsiębiorstwo społeczne Witaj Świecie następnie przez Urząd Miejski). Dzisiaj w rewitalizowanej kamienicy mieszczą się sale terapeutyczne Stowarzyszenia "Krağ" oraz Poradnia Psychologiczna dla Dzieci prowadzona przez Centrum Zdrowia Psychicznego w Słupsku. Ostatnia kondygnacja budynku stanowi przestrzeń biurową Wydziału Współpracy, Kultury i Promocji Urzędu Miejskiego.

Proces rewitalizacji nie jest tylko okazją do budowy, remontowania i modernizacji obiektów czy infrastruktury ale także do nadawania miejscom nowych funkcji, uruchamiania nowych projektów, które wywołać mają pożądane zmiany w rewitalizowanym obszarze – zmiany społeczne, przestrzenne czy gospodarcze. Bez podmiotów gospodarczych czy społecznych wiele projektów pozbawionych będzie tych efektów, o które w rewitalizacji chodzi – potwierdzają to niektóre przytoczone w tym artykule przykłady. To właśnie inicjatywa organizacji pozarządowych czy biznesu buduje wokół projektów społeczność, która w długofalowej perspektywie wprowadza ważne zmiany – ale aby to się zadziało muszą być odpowiednie warunki zapewnione. Warto przypomnieć sobie również projekt rewitalizacji słupskich bulwarów, w którym nie przewidziano zaangażowania przedsiębiorców, a dzisiaj aż się prosi aby na bulwarach miejsce swoje miały kawiarenki czy restauracje, które tworzyć będą klimat miejsca. Zabrakło takich pomysłów na etapie inwestycji i dotychczasowego wdrożenia Programu Rewitalizacji, a później znacznie trudniej jest to osiągnąć. Pokazał to nieudany przetarg na dzierżawcę terenu przy bulwarach na lokal gastronomiczny, który wymagał zaangażowania zbyt dużych funduszy. Ostatecznie powstał punkt gastronomiczny na bulwarach i udało się wybrać ofertę lokalnego przedsiębiorcy na prowadzenie tego lokalu, jest to jednak rozwiązanie ratunkowe aby naprawić to, czego nie przewidziano wcześniej.

Dzisiaj, nauczeni doświadczeniem musimy być mądrzejsi. W działaniach rewitalizacyjnych powinny być uwzględnione przedsięwzięcia, które umożliwią lub ułatwią kreowanie życia społecznego i kulturalnego przez podmioty z sektora prywatnego - w tym biznes i organizacje społeczne czy też, inaczej mówiąc, organizacje pozarządowe. Wielu z nas mieszkańców i mieszkank miasta dotkliwie zauważa brak w sercu miasta takich miejsc jakim był np. Antrakt, czy jest nadal Motor Rock Pub - oba miejsca miały duże znaczenie dla życia jakie powinno tętnić w centrum miasta – to m.in. takie miejsca tworzą ruch w centrum miasta, przyciągają znaczną część słupskiej społeczności. Innym przykładem jest Klubksięgarnia Cepelin - miejsce wielu cennych inicjatyw kulturalnych i społecznych, edukacyjnych, towarzyskich. Pamiętamy też moment kryzysowy, gdy zachęcano do zakupów książek w Cepelinie, aby miejsce się utrzymało. Dzięki dotacji otrzymanej z Ośrodka Wsparcia Ekonomii Społecznej prowadzonego przez Centrum Inicjatyw Obywatelskich, powstała niedawno Kawiarnia Pegaz, która wydaje się kolejnym miejscem o ważnej dla miasta funkcji kulturotwórczej, a działając jako przedsiębiorstwo społeczne zatrudnia osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym. Inne przykłady takich miejsc z duszą to np. Ceramikarnia przy ul. Szkolnej czy Męska Szopa zlokalizowana w podwórku na ul. Wojska Polskiego - miejsca tworzone i prowadzone z pasją i zaangażowaniem. Podobnych pomysłów należy szukać w kolejnym etapie procesu rewitalizacji. Nie tylko należy pamiętać aby takie miejsca tworzyć, ale także zapewniać im godne warunki trwania i pełnienia zamierzonych funkcji. Bez udziału sektora prywatnego nigdy nie będzie to wystarczająco udane. Jak dane przedsięwzięcie zorganizować aby miało to sens i spinało się ekonomicznie – bowiem nie przewidzi tego trafniej jak dany podmiot, który będzie dany projekt prowadził. Włączmy się zatem w ten proces, już teraz, kiedy jest ku temu okazja. Miasto właśnie ogłosiło konsultacje Gminnego Programu Rewitalizacji i to również od nas – mieszkańców, mieszkank, przedsiębiorców i przedsiębiorczyń oraz osób działających w pozarządówce zależy, jakie działania rewitalizacyjne zaplanujemy w kolejnych latach. Za przykład może nam służyć planowana rewitalizacja budynku na rogu ulic H. Pobożnego i Armii Krajowej czy kamienicy przy ul. Sienkiewicza 19, w której siedzibę swoją ma Centrum Inicjatyw Obywatelskich i kilka innych organizacji lokalnych oraz ośrodek kuratorski pracujący z młodzieżą. Jako organizacja prowadząca wiele działań z młodzieżą zabiegamy o to aby piwnice kamienicy zyskały nową funkcję przeznaczoną właśnie dla młodzieży. Ale jednocześnie budujemy środowisko młodych osób wokół tego pomysłu i pracujemy wspólnie rozwijając koncepcję tych miejsc. To przy udziale młodzieży z Młodzieżowej Rady Miasta czy grup nieformalnych takich jak grupa Nonsens z Pomysłem, Klub Młodych Dziennikarzy Szpila oraz przedstawiciela Rady Młodzieżowej przy Parlamentarnym Zespole ds. Młodzieży powstają założenia dla podstawowych funkcji jakie mają dla młodzieży odgrywać oba miejsca. I, co ciekawe, to Ci, którzy mają z tych miejsc korzystać są gotowi wypracować najbardziej dogodne dla siebie rozwiązania. To młodym ludziom ma się chcieć w tych miejscach przebywać, to oni mają swoimi pomysłami wypełniać tę przestrzeń, to oni,

albo ich młodszy koledzy za kilka lat będą tam prowadzić takie aktywności, jakie są dla nich istotne. Jak również my - organizacja, która tymi miejscami chce się opiekować - również bierzemy aktywny udział w tworzeniu projektu, bacząc na wszelkie sprawy organizacyjne, funkcjonalne i ekonomiczne, jakie powinny być zabezpieczone, aby projekt się powiódł i spełniał swoje najważniejsze cele.

Konsultacje społeczne dotyczące Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Słupska do 2032 roku odbędą się w terminie od 13.10.2025 do 18.11.2025 r. Aby się włączyć w konsultacje można wziąć udział w:

- otwartym spotkaniu - 28 października o godz. 16:00 w budynku Słupskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Ekonomii Społecznej przy ul. Niedziałkowskiego 6

- spotkaniu on-line 3 listopada o godz. 16:30

- spacerze konsultacyjnym po obszarze rewitalizacji - 26 października o godz. 11:00.

Link do spotkania online oraz informacja o miejscu rozpoczęcia spaceru będzie podana na miejskim portalu internetowym www.slupsk.pl oraz na profilu Rewitalizacji na FB już niebawem.

- dyżurach konsultacyjnych w Dziale Rewitalizacji (Mały Ratusz, pok. 204), w dniach 13, 20, 27.10.2025 r. oraz 3.11 i 17.11. 2025 r. w godz. 15:30-16:30.

Uwagi można też zgłaszać uwagi na formularzu konsultacyjnym zamieszczonym pod linkiem: <https://bip.um.slupsk.pl/ogloszenia/4700.html>

Oprac: Inga Kawalek, Centrum Inicjatyw Obywatelskich, Członkini Komitetu Rewitalizacji w Słupsku